

IN DEZE
NIEUWSBRIEF:

- Expositie: 'Sjtetl in de Stad'
- Verlenging tentoonstelling Jackie Howard
- Uit de museumwinkel
- Project herdenking WO II
- Cursus: Van de wieg tot het graf
- In het nieuws
- Oproep nieuwe gidsen
- Intussen bij de burens
- Dankzij de vrienden

Uit de museumwinkel

Sinds enige tijd zijn in de museumwinkel van de Sjoel postzegels te koop met een afbeelding van het bekende poortje dat de oorspronkelijke toegang vormde van de Elburgse synagoge.

Door deze postzegels te gebruiken op de brieven en kaarten die u verstuurt, brengt u op een leuke manier ons museum onder de aandacht van de mensen waarmee u correspondeert. De postzegels zijn te verkrijgen voor € 0,65 per stuk, of een velletje van 10 postzegels voor € 6,50.

NIEUWSBRIEF VAN DE
STICHTING VRIENDEN VAN
DE SYNAGOGA ELBURG

NR. 12
SEPTEMBER 2014

Sjtetl in de Stad

Antwerpen door de lens dan Dan Zollman

Van 2 oktober 2014 tot en met 7 maart 2015 toont Museum Sjoel Elburg ruim dertig foto's van de Belgische fotograaf Dan Zollmann (1964). Jarenlang legde hij met betrokkenheid, respect en een vleugje humor het leven van de joden in Antwerpen vast. Buiten op straat, waar de in traditionele kleding gehulde joden vaak contrasteren met beelden van de hedendaagse stad. En binnen, in een intieme wereld achter deuren van leerhuizen, winkels en woonhuizen. Hij maakte unieke beelden van de meestal onzichtbare leefwereld van zijn vrome stadsgenoten.

Lees verder op het binnenblad...

Week verlenging tentoonstelling Jackie Howard

De huidige tentoonstelling in Museum Sjoel Elburg, 'Simcha! Een feest van kleur', met textielkunst gemaakt door Jackie

Howard is een groot succes. Door de grote belangstelling is besloten de expositie een week langer te tonen in de Sjoel. De

tentoonstelling blijft open tot 20 september waardoor u nu een extra mogelijkheid krijgt om deze unieke werken te bezichtigen.

Sjtetl in de stad (vervolg)

Bij de tentoonstelling worden extra activiteiten georganiseerd. Kijk voor het volledige en actuele aanbod op sjoelburg.nl.

agenda

vanaf 22 september:
start nieuwe modules
Bijbels Hebreeuws
(modules 3 en 8)

2 oktober:
tentoonstelling
'Sjtetl in de Stad'

16 oktober:
start cursus 'Van de
wieg tot het graf'

najaar:
Sjoellezing (houd de
publiciteit hierover in
de gaten)

mei 2015:
tentoonstelling
'Geleende gezichten'

Chassidisme

Veel van de door Zollmann geportretteerde Antwerpse joden zijn aanhangers van het chassidisme, een orthodox-joodse beweging die is ontstaan in de achttiende eeuw in Oost-Europa. Voor chassidische joden is de strikte naleving van alle ge- en verboden uit de Tora van groot belang. Zij hebben een vreugdevolle en mystieke opvatting van het jodendom.

Sjtetl in de stad

De aanhangers van het chassidisme woonden vaak in kleine stadjes, sjtets in het Jiddisch. Vanuit Oost-Europa trokken zij — vaak gedwongen — de wereld in en

stichtten elders nieuwe sjtets met hun oude cultuur. Nergens is dat zo zichtbaar als in de wijk tussen het Centraal Station en het Stadspark in Antwerpen. Hier leven de orthodox-joodse gemeenschappen redelijk afgezonderd tussen eigen winkels, restaurants, tientallen synagogen en scholen.

Dan Zollmann

Dan Zollmann, afstammeling van de chassidische rabbijnenfamilie Ehrenfeld, groeide op in Antwerpen in een behoudend joods diamantairmilieu. In 2006 begon hij het leven in zijn woonplaats te fotograferen. Ondanks dat Zollmann zelf niet tot de

strikt orthodoxe gemeenschap behoort, was hij met zijn camera welkom in hun midden. 'Het begon op het Poerimfeest,' vertelt hij. 'Alle deuren staan dan open, want iedereen mag bij iedereen komen eten. Zo kom je achter de gevels waar het leven schuilt. Als je dan vraagt of je foto's mag maken en dat respectvol doet, heeft niemand daar bezwaar tegen.'

Op de tentoonstelling zijn behalve foto's ook interviews, filmfragmenten, kleding en literatuur te zien.

Sjtetl in de stad, Antwerpen door de lens van Dan Zollmann is een tentoonstelling van het Joods Historisch Museum, Amsterdam.

Links: De portretjes van de joodse kinderen (Geleende Gezichten) worden momenteel tentoongesteld in Galerie Ada Stel in Workum. Rechts: Tiny en Riet van de Poppe kijken vanuit de woning waar ze tijdens WO II woonden, naar de woning van de fam. Förster in de Jufferenstraat.

Project herdenking WO II

Het lijkt nog ver weg maar in mei 2015 is het 70 jaar geleden dat Nederland werd bevrijd. Ook in Museum Sjoel Elburg wordt stil gestaan bij het einde van de Tweede Wereldoorlog. In de Sjoel zal van 7 maart tot 20 juni de tentoonstelling 'Geleende Gezichten' te zien zijn. 'Geleende Gezichten' is een project van kunstenaar Ada Stel uit Tjerkwerd (Fr). Zij schilderde 102 gezichten van joodse kinderen die vanuit Nederland naar de vernietigingskampen zijn gedeporteerd. Elk portret staat voor een transport vanuit Westerbork. Te zijner tijd berichten we u

meer over deze tentoonstelling. Wilt u nu al meer weten, kijk dan op geleendegezichten.nl.

Aan deze tentoonstelling wordt een verhaal uit Elburg toegevoegd en wel het trieste verhaal van Gerda Steinhauer, het meisje dat in 1938 met haar ouders vanuit Oostenrijk naar Elburg vluchtte. Gerda (ook wel Kitty) speelde bij tijd en wijle met de dochtertjes van de overburen Van de Poppe in de Jufferenstraat. Onlangs heeft Riet van de Poppe een gefilmd interview over die tijd gegeven, dat in de tentoonstelling zal worden getoond. Na de inval van de Duitsers

verhuisde het gezin Steinhauer naar Amsterdam omdat men dacht in de grote stad veiliger te zijn. Ze waren al bij één van de eerste razzia's in 1942 opgepakt en via Westerbork naar Auschwitz gedeporteerd waar ze zijn vermoord.

Tegelijkertijd is in Museum Elburg in de Jufferenstraat de tentoonstelling 'Post uit vergeetelheid' te bezoeken. Aan de hand van authentieke brieven en kaarten wordt ingegaan op de geschiedenis van een aantal Joodse getto's en nazi-kampen in de Tweede Wereldoorlog. Ook wordt met poststukken de nazi-propaganda belicht.

Van de wieg tot het graf

Cursus in Sjoel Elburg

Het Jodendom kan getypeerd worden als een 'manier van leven'. Het kent aan het leven de hoogste waarde toe.

Als Joden een toost uitbrengen roepen ze elkaar dan ook toe 'Lechàjem — Op het leven'.

De waarde die aan het leven wordt toegekend is o.a. gebaseerd op een tekst als Deuteronomium 30:19. Daar wordt Israël voor de keuze tussen leven en dood gesteld, met de aansporing 'kies dan het leven, opdat je leeft'.

Tegelijkertijd wordt daar ook de 'manier' van leven beschreven. Israël leeft als het zich de geboden van God eigen maakt. 'Heilig' (Lev. 19:2) zal het zijn. Het mag, geschapen naar Gods beeld, in handel en wandel op God lijken.

Tegen deze achtergrond zullen de overgangsriten die het Jodendom kent worden getekend.

De levenscyclus bestaat uit:

- Geboorte en besnijdenis
- Het volwassen worden: bar/bat mitswa
- Het huwelijk
- Het huis van de levenden; gebruiken bij de dood.

Cursus:

Van de wieg tot het graf

Inhoud:

De levenscyclus of de overgangsriten

Doelgroep:

Allen die belangstelling hebben voor het Jodendom en zich daarin willen verdiepen

Opgave:

Dhr. H. Kuiper, Talksteenstraat 12,
8084 XW 't Harde, tel. 0525-652879,
email: vrienden@sjoelbrug.nl

Lesmateriaal:

Deelnemers wordt verzocht een Bijbel mee te nemen. Een reader wordt uitgereikt.

Tijd:

Drie donderdagavonden van 19.30 — 21.30 uur,
op 16 en 30 okt., 13 nov.

Cursusgeld:

€ 30,-- (inclusief consumpties en lesmateriaal)

Deelnemers:

Minimaal 12, maximaal 25

Locatie:

Studie- en Documentatiecentrum van de Sjoel Elburg

Kees van den Boogert is voorzitter van de Stichting Vrienden van de Sjoel Elburg. Elk najaar verzorgt hij een cursus waarin een aspect van het joodse leven wordt belicht. Dit keer over gebruiken bij de levenscyclus.

'LeChaim' ('op het leven') is de titel van dit schilderij uit de recente tentoonstelling van Mels Sluyser in Sjoel Elburg

In het nieuws

Yad Vashem

(uit: De Stentor, 2 augustus 2014)

'T HARDE - Frederica Johanna van Gulik-Westerink (90) heeft vrijdag de Yad Vashem-onderscheiding gekregen. Namens de ambassade van Israël reikte Elly Sijes deze aan haar uit in verzorgingshuis Mariposa in 't Harde.

De onderscheiding werd ook postuum uitgereikt aan haar ouders, Jacob Westerink en Henriëtte Adrienne Jeanne Westerink-Ipenburg.

Yad Vashem is een eretitel die door Israël wordt gegeven aan niet-joden die joden tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben helpen onderduiken, ontkomen en overleven. In het begin van de oorlog werden het joodse meisje Maud Peper en haar zusje Rita, gescheiden van hun ouders, ondergebracht bij een boerenfamilie in Oldebroek. De beide meisjes werden daar door het gezin liefdevol en met gevaar voor eigen leven in het gezin opgenomen, tot zij plotseling in veiligheid moesten worden gebracht in Elburg. Daar doken zij onder op de zolder van het pand aan de Beekstraat 3 in de Vesting, bij de familie Westerink. Zij bleven daar tot aan de

bevrijding in 1945. Al die tijd waren de meisjes in het ongewisse of ze hun ouders ooit zouden weerzien. Na de oorlog werden ze met hun ouders, die de oorlog ook hadden overleefd, herenigd. Die hereniging zorgde zowel voor vreugde als verwarring. Maud en haar zusje waren na jaren immers behoorlijk van hun ouders vervreemd.

Maud Peper woont tegenwoordig in de Verenigde Staten. In de zomer van 2008 bracht ze in gezelschap van een groep Amerikaanse historici een bezoek aan de boerderij in Oldebroek en Elburg. Tijdens het bezoek aan Sjoel Elburg was er een emotioneel weerzien met haar 'onderduikzusje' Jo Westerink uit 't Harde.

Onlangs bereikte ons het bericht dat Maud Dahme is verkozen in de New Jersey Hall of Fame, waarmee inwoners van deze Amerikaanse Staat worden geëerd. Met haar uitverkiezing komt Maud Dahme in hetzelfde rijtje te staan als onder meer Bruce Springsteen, General Norman Schwarzkopf en Carl Lewis.

Dankzij de vrienden...

Bij de voorbereiding van de tentoonstelling 'Sjietl in de Stad' bleek er behoefte te zijn aan extra geluids- en beeldapparatuur.

Voor de aanschaf hiervan heeft de tentoonstellingscommissie een beroep ge-

daan op de Vrienden van de Sjoel Elburg. Dankzij uw bijdragen hebben we aan dit verzoek gehoor kunnen geven. Bij uw bezoek aan de tentoonstelling ziet u dus een stukje van uw eigen investering terug. Hartelijk dank daarvoor!

Intussen bij de burens...

Uit 'Kloosterkwartier', het blad van de Vrienden van Museum Elburg:

Op 25 oktober tijdens de Week van de Geschiedenis organiseert Museum Elburg een middag rond het thema "Vriend en Vijand van papier".

Gaatske de Graaf zal als kunstenaar en vriendin van papier praktisch aan de slag

gaan, terwijl Peter van Beek vanuit zijn achtergrond als archivaris papier zal bekijken. Er komt immers heel wat kijken bij het conserveren van papier. Bert Rigters studeerde Boekverzorging aan Plantin Instituut voor Typografie en zal vanuit zijn expertise zijn licht over papier laten schijnen. Twee lezingen dus en een workshop. Nadere informatie op de website van Museum Elburg.

Steun de Vrienden van de Sjoel Elburg

Weet u dat tegenwoordig slechts een GRATIS notariële verklaring nodig is voor (periodieke) schenkingen en niet meer een dure akte?
NL83ABNA0533047919 t.n.v. Stichting Vrienden Synagoge Elburg

Oproep voor nieuwe gidsen

De 'Open Joodse Wandelingen' die ook deze zomer weer elke zaterdag werden georganiseerd, voorzien overduidelijk in een behoefte. Omdat we de vraag op dit moment niet aankunnen, zijn we druk op zoek naar nieuwe gidsen. De gidsen worden opgeleid door Willem van Norel, die binnenkort graag weer wil beginnen met een nieuwe groep.

Ben je geschikt of ken je iemand die hiervoor in aanmerking zou kunnen komen? Neem dan contact op met Tom Bergstra (tbergstra@kpnmail.nl).

Een gids aan het werk...

Bezoek ook de website van de Sjoel:
www.sjoelburg.nl

En volg ons op:
facebook.com/museum-sjoel-elburg
of
twitter.com/SjoelElburg

De Stichting Vrienden van de Synagoge van Elburg is eind 2006 opgericht ter ondersteuning van het museum Sjoel Elburg. De Stichting ondersteunt de zogenaamde 'moederstichting' die het museum en de collectie beheert.

Tot de taken van de 'Vrienden' behoort o.a. het werven van donateurs, suppoosten en gidsen, het organiseren van lezingen, excursies en rondleidingen.

Het secretariaat is gevestigd:
Talksteenstraat 12, 8084 XW 't Harde
tel.: 0525-652879
email: vrienden@sjoelburg.nl

Voor bijdragen aan / suggesties voor deze nieuwsbrief kunt u ons mailen:
redactiesjofar@sjoelburg.nl